

na, pari, ac vir, tum sanguine, tum religione foemina. Neque tamen quod ad Primarios accederet, idcirco erubuit suam vili populo ministrare operam, aut ad illum de rebus Divinis colloqui, aut peccata confiteri volentibus aures praebere: ut toto reliquae navigationis tempore Franciscus esset omnibus Consiliarius, Custos Angelus, conscientiarum Moderator.

Ita demum cum, tertio peregrinationis anno nondum expleto, Mexicum remeasset, tribusque ad Divi Andreae Collegium mensibus negotia exacti muneris perfecisset; ad Professorum domum a Superioribus vocatur, tum Operarius, tum etiam destinatus, qui Sociis fovendis, ac juvandis in pietatis rebus incumberet, vulgari nomine *Praefecti Spiritus*: qua nimirum in domo vicinior esset piissimo Praetori, cui et frequens erat Sacrae Poenitentiae usus, et omnino nullum sine sapienti Moderatore consilium. Et ille tanquam minister hactenus fuisset inutilis, ac frustra tot annorum operam collocasset; quidquid otii supererat ab religiosis officiis, totum in alienae salutis procuratione insumebat, sive e suggestu Orator, sive in familiaribus Christianae institutionis Doctor, sive in sacro Tribunali Judex, Medicus, Consiliarius. Id aetatis, et modicae valetudinis homo, diu, noctuque pedes ibat, quocumque a Superioribus mitteretur, aegrotos pro criminum confessione auditurus; quin aut pluvia, aut Solis ardor, aut loca longinqua, interdum ad duo milliaria, aut loca longinqua, interdum ad duo milliaria, **virum auctoritate venerabilem absterrent. Nec**
id

id semel, aut bis tantummodo in hebdomada: ingentem enim messem perpauca Operarii colligebant. Duodecim homines plus minus erant, qui et tam laboriosae provinciae intendebant, et caeteros Ministerio Verbi dantes operam adjuvabant. Et ea quidem opera, quae toto vertente anni tempore non cessabant; in feriis esurialibus ita adaugebantur, ut credi vix possit, quomodo mortali carne graves tam immani labori sufficerent. Quinquies in hebdomade ad domesticas Aedes Dei verbum audiebatur; quinimo diebus aliquot, mane, vespere, ac tertio post lucem. Nec propterea omittebant, in alienis Aedibus, et per compita concionari. Laetabatur vehementer Franciscus, quod et messis albesceret, et ipse in sudore vultus ad metendum destinaretur: ut certe nullus esset vel aetate viridi, vel robusta valetudine, qui laetiori animo in ea ingenti defatigatione versaretur. Ad haec, cernebatur quotidie, sero jam facto, in culinam descendere, ibique ad vilem, et egentem turbam de Christianae Fidei rudimentis verba facere, mira de Beata Virgine narrare, cum ipso populo vicissim respondente piaculares globos percurrere, unumquemque benigne alloqui, atque ad honestam vitae consuetudinem invitare: quod sane agere cum pauperibus, et abjectis, fuerat illi semper in delitiis. Ultro etiam se se obtulit Socio Carcerum Praefecto, atque enixe precatus est, ut se comitem ire permitteret, quoties conclave illud horridum, calamitatis, et miseriae locum, ipse promu-

1762
 muneris necessitate contenderet. Interea vir ille summus ad annum devenerat aetatis quinquagesimum, et fere octavum, decimioctavi saeculi sexagesimum secundum, quo anno insaevit nova Mexici pestilentia. Franciscus, ut Socii omnes in illa domo Operarii, permagna hominum turba comitatus egrediebatur, qui praebant ad lue correptos: nec pervenire poterat ad eam urbis regionem, quam primam fecerat itineris metam, quin per viam ad aliorum auxilium suppliciter vocaretur. Ita cum nec prandendo ferme, nec somno reficiendis viribus locus esset; diu, noctuque moribundis propinquus contagionem tandem et ipse traxit, eo quidem graviter, ut postremis afflictatus angoribus, ac prope acturus animam crederetur. Attamen servatus nobis fuit miserentis Dei beneficio, qui tanti meriti viro Supremum Provinciae Magistratum pro triennio proximo destinarat.

Nihil tale verebatur Franciscus, qui Romae cum moraretur, imbecillem se causans tum animo, tum corpore, clam obtinuerat promissum a Generali Societatis Praeposito, nunquam se posthac ad gubernandi munus promovendum, quidquid judicarent aliter Mexicani Socii. Quod sane promissum vehementibus precibus extortum, litteris insuper Genuam ad ipsum missis, idem Supremus Rector iterum confirmavit. Qua ratione susceptum ille consilium revocaverit, facilis est conjectura. Id certum: sexagesimo tertio saeculi vertentis anno, ingenti Sociorum omnium laetitia Franciscum Provinciae Prae-

Praesidem declaratum. Inde amicis, et domesticis ipsum convenientibus, de munere novo gratulaturis, haec ab illo audita sunt, plena demissionis, atque intimo sensu prolata verba: *Equidem timeo, commilitones mei, quod homo, nullo dignus nomine, ad vestri gubernationem sim eductus, certum esse indicium irati nobiscum Numinis, poenasque fortasse a Mexicana Provincia repetituri.* Nullus ibi fuit, qui non crederet, id sincera demissione pronuntiare hominem, quem amarus dolor vexabat intrinsecus, quod se indignum, qui antecelleret imperio, arbitraretur. Quanto tamen publicae rei bono futurum id esset, facile omnes praesagiebant. Erat Franciscus indole suavissima, in omnes officiosus, humano natus commercio, quem intima consuetudine Socii noverant, quicum fidenter partiebantur animi curas, et secretiora conscientiae arcana, quem plane intelligebant, nec temere, nec cum supercilio imperaturum: vir denique sapiens inter primos, edoctus longo rerum usu, societatis amantissimus, qui vere justus Deum timebat, atque ad omnem criminis vel umbram expavescebat. Quidquid poterat in subditorum erroribus connivere, quin religiosam disciplinam offenderet, genio libenter indulgebat. Siquid autem dicendum existimaret, quod ullo pacto molestum alteri futurum odoraretur, equidem testis ipse sum, roganti, nec praecipienti similem loqui. Si quando eos, qui deliquerant, sanare blandis monitis nequicquam tentasset, perantiquum habuit, precibus, et la-

cri-

crimis Jesum in Eucharistia consulere; atque ut ibi semel credidit opportunum, severiorem induere vultum non omisit. Nemo propterea ullus erat, qui, unde quereretur, illo corrigente, vel arduum quidquam imperante, merito inveniret: notum enim omnibus haud dubie, siquid unquam tale accideret; ab Eucharistico Numine, quod animo fluctuans ille precatus fuerat, consilium descendere. In conscribendis litteris, pro munere frequentissimis, praecisus erat, atque efficax; quae litterae sive laeta, sive tristia nuntiarent, gravibus erant semper verbis, naturalique, nec fucata majestate compositae; idque homini peculiare, quod scripto magis, quam verbo, ipse objurgatio timebatur. Cum olim ad compescendam dubiam cujusdam indolem, paterna monita parum profecissent, publice legendam reprehensionem mandavit, eo verborum pondere conceptam, ut audientes oppido contremuerint, et quidam inopinato percussus horrore, sine arbitrio de loco surrexit. Moris erat Provinciam eam immensam bis in triennio a summo Praeside visitari. Nec recusavit Franciscus longaevus jam, visuque propemodum amisso, et languentibus viribus, milliariorum ad sex millia iter conficere: nec toto eo tempore, vel flumina occurrerent, vel torrentes viam impedirent, vel pluvia ingrueret, vel Sireii ardores aestum duplicarent, tantorum taedio laborum ex ore pii Senis vel levissima lamentatio prodivit. Mire amabat, et perfecte callebat susceptum sibi a teneris annis Institutum;

cui

cui adamussim intelligendo, assiduus navarat operam. Proinde ad eos in unoquoque Collegio Socios, qui a Consiliis erant Rectori, singillatim conscripsit: *Meminissent, ex Societatis Instituto teneri se, siquid gravius in ea domo, quam incolerent, accidisset, Provinciae Praesidem monere.* Hoc eodem amore ductus, dolebat maxime, Societatem aviditatis crimine incusari. Quapropter libellum supplicem Excellentissimo Praetori obtulit Societatis nomine, in quo vehementer deprecabatur, immunem eam esse juberet a ministeriis apud Californios, aliosque remotos indigenas, qui Fidei jugum subierant, atque in tranquilla obedientia Hispanam potestatem reverebantur. Non defuturos, aiebat, vel ex sacris Deo familiis Apostolicos homines, vel Sacerdotes alios, qui ejusmodi animorum curam et libenter acciperent, et fideliter obirent. Interea vero suos Regi exhibebat subditos, qui remotiores gentes in Christi verbo debellarent; si dignos eos crederet, quorum opera uteretur. Scriptus erat libellus ea judicii maturitate, verborumque efficacia, ut vir in causis forensibus apprime clarus, cui praelegendum Franciscus dederat, sapientiam auctoris extollens laudibus, de successu sperandum optimo praesagerit. Atque ea quidem inprimis memoranda dicebat Zevallius: *Equidem polliceor, Excellentissime Princeps, ut nos ab hoc onere solvendo Regia judicavit clementia, nulla suppellectili onustos profecturos inde Socios omnes, qui unam Jesu e cruce pendentis imaginem, et precum*

Sa-

Sacerdotalium codicem secum asportabunt. Praetor de re mature deliberandum censuit, Regium Mexici Senatum consuluit; Pontifices, et Praefectos, quorum ditioni suberant abdicata Ministeria, quid illis videretur, interrogavit; ac tandem ad Supremum Regis Consilium in Hispania veteri rem integram deferendam arbitratus est. Ab hoc Regio Consilio responsum expectabatur. Ad internoscenda Subditorum ingenia, et cui quisque muneri praeficiendus esset, singulari fuit prudentia Franciscus. Ita et Augustinum Marquezium, hominem quidem in Christianis rebus tractandis, et promovendis unicum, ingenti Mexicanorum utilitate domui praeposuit, quam *Exercitiorum* vocabant; et Xaverium Alegrium (qui abhinc bimestri Bononiae vita functus, doctrinae laudem in utroque Orbe meruit) ex oppido remoto vocavit, atque in urbe principe collocavit. Nimirum litterariam rem ex Instituto promovere, quantum suffecissent vires, animus erat Sapienti Moderatori: proinde translato Mexicum Alegrio munus imposuit duplex, ut et Mexicanam rem Jesuiticam postentati mandaret historicus; et Academiam regeret pro litteris humanioribus: quae quidem Academia cum instituta olim fuisset Alumnorum bono, qui ad Divi Ildephonsi Seminarium, post alia exacta scientiarum curricula, proni in has litteras ferebantur; incertum omnino, qua temporum injuria intercideret. Vallisoleti Philosophiae Magistrum Xaverium Clavigerum (cui fere jam biennio e vivis

abla-

ablato lacrimas dedimus nos, ut meritos honores litterati quamplures Itali) vehementer hortatus est Moderator Zevallius, ut in tradenda philosophia, praesentem Sapientis Europae consuetudinem magnificeret. Quanto Mexicanorum bono facta sint ea omnia, illustre testimonium est, tot nunc florere in Nova Hispania Sapientes ex Alegrii, et Clavigeri schola progenitos. Tentavit etiam, graecae linguae adjumento, et mathematicis cognitionibus Novohispanos excollere: quae nimirum et sua natura inserviunt ad mentem perficiendam, et pulcherrime litteratum exornant. Quod suum consilium ut executioni aliquando mandaretur, per litteras egerat cum Supremo Societatis Moderatore. Ac destinavit jam Angelopolim ad Divi Ildephonsi Collegium pro graecae linguae schola; Mexicum ad Sanctorum Petri, et Pauli pro theatro Mathematico. Utinam et tam recte cogitanti feliciora tempora favissent!

Post triennium, Provinciae regimine deposito, rursus ad Divi Andreae Collegium mittitur Governator. Atque ut olim renuntiatus, triennium non implevit, novo auctus munere, Matritum, et Romam petiturus; ita nunc de novo dictus, post annum ab solo hispano cum Sociis omnibus extorris, Italiam contendere jubetur. Tertio post die ad Veraecrucis portum iter instituit; ubi paulo ultra tres menses commoratus, mari tandem se commisit duodecimo Kalendas Novembres. Ad dies centum triginta duos maris incolae navim tenuit: quo diuturno

tempore turbam nauticam christianis mysteriis, et legibus erudiebat de more; atque a Missae Sacrificio, quantum licuit, non abstinuit. Plures in navi vehebantur Sacerdotes, quibus nec tempus, nec commoditas erat, si rem sacram facere omnes voluissent. Id autem praemeditatus, ornamenta sacra suis ille sumptibus comparaverat; ut, vix ab altari recederet Sacerdos, promptus inveniretur, qui succederet; atque ita pluribus esset locus, Divinam Hostiam oblaturis. Increvit haec Missam peragendi difficultas, cum ad Mnestei portum ventum est; ubi hominum ad quatercenta capita, eoque fortasse amplius, in eodem diversorio collocata sunt. Ita, ne multitudine sacrificare volentium, ab altari prohiberetur, vigilem Socium precatus fuerat Franciscus, qui quotidie summo mane, cunctis adhuc sopori deditis, expergefaceri se veniret; ut, cum caeteri de somno consurgerent, ille jam ad aras fecisset. Quidquid matutini supererat temporis, in sacrario immotus intererat deinceps venientibus, qui rem Divinam peragerent. Ad haec, totam fere noctem ducebat insomnem, anxietate sollicitus, ne fortasse obdormiret ille, cui se excitatum veniendi curam commiserat. Magna etiam ex parte pomeridianas horas in Sacello insumebat, genibus innixus ante Numen Eucharisticum. Prima noctis vigilia, diversorii famulos comiter invitabat, ut in eodem Sacello consuetis precationibus, ipso praeunte, Reginam Virginum salutarerent. In ea pietatis opera tres totos menses par-

titus diem erat, cum navim denuo conscendere quarto Idus Junias imperatur; indicto tamen Sociis, ne rem Sacram in navigando facerent. Obmutuit Zevallius ad inopinatum fulmen; et toto mense ab illa caelesti voluptate remotus, ultro superaddidit, inedia incredibili corpus debile macerare. Navibus Adjacio primum applicitis, inde Fano Florentii, post casus, et aerumnas, quas taedio esset referre, Bastiam tandem Corsicae urbem non ignobilem, agitati exules devenere Nonis Augusti. Ut primum e navi pedem efferebant Socii, ad propinquum Divi Joannis Templum ducebantur; ubi ab Rege Hispano Minister pro sex, octove ipsorum manipulo schedulam distribuebat, qua tanquam tessera hospitali muniti, destinatum sibi diversorium conquirerent. Suam accepit Franciscus, neque vero designatum quaesivit hospitium, quin prius, quanquam multo jam mane, ad aras faceret, longiusculusque cum Eucharistico Numine colloquia protraheret. Ab hac etiam urbe post mensem circiter depulsus cum Sociis omnibus, Gallorum Rege jubente, cui suberat illa pars insulae; parvulum myoparontem ingressus est cum Mexicanis undecentum, quibus, ibi ob festinationem coacervatis, praeibat Moderator. Tot vectores ad biduum, triduumve secum futuros, Gallus ille myoparontis Magister fortasse crediderat; rebus tamen, quo nescio casu, turbatis, ad duodecim integros dies ibi constitere Socii: quo toto tempore non eis lectum, quo cubarent, non lances pro capiando alimento,

non fercula, quibus vesci consueverant. Phascolorum, oryzae, aliorumve id generis leguminum rata portio unicuique distribuebatur; quae fortasse quis diceret inutilia cibaria: cum saepe nec ignis facultas esset, nec vasa coquinaria, nec omnino, in illis rerum angustiis, unde coemerentur. Dies decem in anchoris Delphini portum tenuerunt, atque aegre tandem exoratum est a navis gubernatore, ut Socii duos terram attingerent, cibaria igni admoturi: quae cibaria, parum fere cocta, gabatis ex argilla fictis, tanquam emendicatum cibum, unusquisque excipiebat; quo mors duntaxat arceretur, neque vero sedarentur famis clamores. Hanc tetram, et luctuosam imaginem, quam siccis oculis meminisse vix possumus, intuebatur Franciscus, utique ad speciem tranquillitatis vultu composito, afflictis tamen misericordia visceribus. Omnium oculi ad ipsum intenti erant, quem Parentis loco ducebant, cui libenter obtemperabant. Ille in medio situs, ut subditorum omnium doloribus cruciaretur, ob loci importunitatem nihil poterat communi indigentiae subvenire. Vir optimae fidei, qui in eodem myoparone vehebatur, testatus est postmodum: Zevallium id temporis nonnullos transegisse dies, quin ullo pene cibo reficeretur; et (qui mos illi erat, cum quaelibet urgeret calamitas) visum persaepe ad navigii malum, nudo capite, clausis oculis, vultu mirifice accenso, immotum stantem, nihil ad strepitus vicinos animum advertentem, uni Deo vacantem, quem profunda meditatione adorabat.

In-

Indicta demum profectioni die decima septima Kalendas Octobres, e Delphini portu solvit, paucisque horis attigit Segestam Tigulliorum. Atque inde mulo vectus clitellario (quem praegrandi mole, nisi alti saxi, aut clivuli subsidio, ascendere nequaquam poterat) insignia Sodalibus dedit patientiae documenta sex illis diebus terrestri itineris, donec ad cauponam in Bononiae suburbiis requiescere jussus est. In eam praevenerat cauponam Provinciae Mexicanae Praeses, et Socios praestolabatur venientes, per eam Aemiliae partem, quae ad Bononiae, Ferrariaeque ditiones extenditur, ex Praepositi Generalis imperio distribuendos. Praeses ipse, cui cum paucis contubernalibus data facultas Bononiae commorandi, Zevallium manere secum voluit, cujus pietas, venerandusque aspectus domum illam Mexicanorum exulum praecipuam apud Bononiae incolas commendaret. Et ille sane vix in hac opulenta urbe pedem posuit, priscum suum ardorem erga Numen Eucharisticum explicare non distulit. Primo statim die post prandium, Superioris permissu domo exivit, Jesum in Eucharistia publicae patentem adorationi inquisiturus. Quod reliquo vitae tempore, nisi gravi praepediretur aegritudine, nunquam omnino intermisit; nulla aestus, aut frigoris, aut pluviarum, aut nivium, aut locorum longinquitatis habita ratione; nihil etiam absterritus, cum propemodum ad orbitatem devenisset, quod vel saxo impediente, vel solo lubricante, interdum terram deoscularetur; nil

R 3

hil

hil demum, quod tegula olim super caput ejus cadente, sanguine infectus, et pene intermortuus jacuisset in via. Per compita, et plateas, per promercalium officinas interrogabat, ubinam est? Mariam illam aemulatus, quae Magistri unctura cadaver, ab Olitore quaerebat, ubinam positum esset? Ut profecto a Bononiensibus eo jam notaretur nomine: *Peregrinus ille Sacerdos, qui quotidie ad Eucharistiam adorationem accedit.* Et ita quidem hac religione notus erat, ut inveniret nonnullos, qui nihil etiam interrogati monitum ultro facerent: Jesus hodie ad talis nominis Aedes, tali via sitas, adoratur. Priusquam erigeretur domesticum sacellum, summo mane Franciscus templum aliquod adibat; ac dum Socius Aedituum precabatur, ut senem venerabilem ad rem Divinam peragendam accedere pateretur; ille defixis ad terram oculis, vultuque ad modestum risum comparato, quid de se decerneretur, humiliter expectabat. Et nunquam non vicit suavissima hominis modestia obsistentes Aedituos, nunquam non exoravit optatam facultatem, quae passim aliis denegabatur. Ut primum vero Sacrarium domi habere datum est, altare suis ipse sumptibus erexit, ornamenta sacra acquisivit, et pro Eucharistia decenter custodienda, aediculam, pyxidem, lampada, oleumque ad annum totum de suo coemere nihil dubitavit. Vix diluculo, ecce in sacello Franciscum, qui genibus nixus, et religione plenus, Divini amoris voluptati vacabat, et postquam alteri facienti

ad aras intererat, ipse modestissima pietate succedebat. Quod si plures Missae, uti fere semper, non interrupte consequerentur; nisi omnibus absolutis, jentatum non ibat. Siqua autem daretur intercapedo, abibat paululum, festine rediturus: ac dum aberat, mire agitabatur, ne quis interea Sacerdos celebraturus accederet. Quadam die cum aquam igni calefaciendam apponeret, eaque intus cura sollicitus, confestim amoveret, atque illico dissolvendum coccolatum immitteret; subridens, qui vicinus rem viderat: animadvertit, inquit, tepidam vix, aut ne vix quidem, esse aquam. Ille autem lepide, ut solebat: *Ipsa viderit: si nondum fervet, fervere debuisset; quod certe satis est.* Cum nulla ultra spes esset, venturum alium, qui coelestem hostiam immolaret; in cubiculum recedebat, rerumque Divinarum lectioni dabat operam; quam tamen pluries abrumpebat, charum Jesum in sacrario visitaturus: ut si numerentur horae, quibus pronus ante aram perseverabat, majorem diei partem inibi transegisse, fortasse invenietur. Hancce ad sacellum miram viri assiduitatem, et vultum persaepe accensum, et ferventissima suspiria, et frequentem ab sensibus alienationem, et quos cum Numine sermones audire interdum optimae fidei testes; haec, inquam, omnia qui attente perpenderit, utique conjiciet, in eo Divino commercio suavissimas ipsum gustasse delicias. Caeterum quales illae fuerint, occuluit omnino insignis ea modestia, demissioque animi, quam inter principes ejus

virtutes memoravimus: quae quidem demissio mira adlaborabat industria, ne, tale quidpiam sibi a Deo fuisse concessum, ulla paterent indicia.

Hac animi demissione impulsus cupiebat inprimis evagatae mentis homo videri. Propterea ut notum quemque salutabat, sibi moris erat alacriter interrogare: Quidnam novi est? quid litterae nuntiae referunt? Tanquam in fluxis ejusmodi rebus assidua cogitatione torpesceret. Identidem quo immoderatae voracitatis homo crederetur, siquam forte castaneam, siquem uvae racemum, siquid aliud simile in alieno cubiculo videret, instar famelici manducabat; ac precario saepe quaerebat: *Et ne aliquid, quod edamus?* Qualis autem esset simulatus helluo, in triclinio apparebat; qui nimirum vel primoribus labris ea ipsa non attingebat prope modum, quae devorabat alibi; ut se se fingeret, qui non erat. Quam de se ipse conceperat opinionem, se se reputans inter primae notae sceleratos; eadem volebat ab omnibus aestimari. Atque ea propter, cum meriti sibi honores a quocunque deferebantur, id fieri aiebat, quia qualis erat intus, non caeteris appareret. Nulla unquam occurrebat vel sibi peculiaris afflictio, vel publica Societati calamitas; cujus non illico se reum amarum verbis accusaret. In publicis consessibus, ubi primi loci honores pro munere ipsi debebantur, ea erat modestia, et verecunda cunctatione, ut, nisi ab aliis impulsus, caeteros antegredi non posse videretur.

deretur. Atque id erat in causa, cur in re domestica nunquam sibi permisit alienum ministerium: incerto pede tentans vestigia ob visum fere perditum, et lectulum ipse sibi sternebat, et sordes cubiculo everrebat, et caetera quaevis officia obibat, quanquam Sociorum interdum risum, et miserationem moveret. Nec semel publice comparuit in calceis, novo uno, altero attrito, et lacero; quo nimirum suimet contemptum excitaret. Mire ingeniosus erat in iis omnibus celandis, quae sibi laudi quoquomodo esse poterant. Summum Provinciae Magistratum exercuisse, nullus unquam ab ejus ore intellexit. In Magisterio, in Christiana eloquentia, in Jure Canonico, in morum doctrina Zevallium fuisse inter viros primi nominis, idcirco scimus, quia experimento cognovimus; de iis tamen omnibus nunquam ille in sermonem incidebat. Haec etiam animi demissio custos Francisco fuit ut religiosae paupertatis, quam ad extremum usque spiritum severissimus coluit; sic et castimoniae laudis, quam toto vitae tempore intaminatam servasse testatur vir prudens, et pietate insignis, qui diuturna, atque intima novit ipsum consuetudine.

Ac jam ventum erat ad septuagesimum saeculi praesentis annum, quem vitae postremum Francisco futurum odoratus est quidam Socius, quicum ille familiarissime utebatur. Moris fuerat venerando Seni, ad Mariae Virginis festos dies comparare se fervidis precibus, inedia voluntaria, corporis castigatione, atque aliis pietatis,

tatis, et religionis operibus. Illo autem anno ad Purificationis Marianae solemnias, insolitis, et peculiaribus tentavit obsequiis mereri Parentis Virginis patrocinium. In ea sortitione, qua sub initium anni Divus aliquis dabatur Sociis pro toto anno peculiariter colendus, forte obtigerat Francisco Stanislaus Kostka, quem apud Mariam Virginem intercessorem adhibuit, ut sicut olim ipsi Stanislao, ita nunc sibi felicem e mortali vita transitum impetraret. Post praedicti festi novendialia, in nova, et graviora certamina vocatus Franciscus, miserum in modum angere, conscientiae quassari fluctibus, horrendaque formidine conturbari. Nullibi pax illi erat, nullibi non timebat Deum offendere: qui nimirum cruciatus amanti Deum est omnium maximus. Inde diu, noctuque ad poenitentiae tribunal accedere, nimio terrore in se inquirere, de omnibus ancipiti conscientia dubitare, seque apud Sacerdotem velut calumniari de sua superbia; quae, aiebat, fortasse impedimento est, ne, quae debuissent, satis aperiam crimina. Illum proinde obtestabatur enixe, ut tanquam cum infimae plebis homine, scelerato, et grassatore, secum ageret. Enimvero militem suum Christus tentatione omnium teterrima probare, neque tamen in praelio deserere constituerat. Septima tandem illuxit dies ante Kalendas Martias, qua Franciscus, gutture primo paululum impedito, mox ventre mirum in modum occupato, cum denique in febrim incidisset, continuo pronuntiavit, ultimum sibi mor-

talitatis diem instare. Atque ecce pristinae illae tenebrae, illi fluctus, illae procellae, quibus per mensem fere nutasse demonstravimus; radio Divinae Bonitatis oborto, repente omnino evanere. Increvit prima illa nocte morbus, et tanquam pugione ad pectus transfoderetur, haud facile anhelitum recipiebat. Verum homo tolerantia eximius, propinqui cubiculi Socium vocare distulit in auxilium, donec jamprope albesceret aurora. Festinus ille accurrit, atque ab eo statim monitus Provinciae Praeses, domusque Socii omnes, pavore quidem perculsi ad Francisci periculum. Extemplo mittitur, qui Medicum accerseret; sed intempestiva illa hora nullus inventus est, qui aegrotanti confestim subveniret: sive homines pro tempore bacchanalibus vacarent, sive in utramque dormirent aures; pulsanti fores nullibi certe occurrerunt. Interea ratus Moderator, cunctationi locum non esse, Sacro Viatico praemuniri desiderantem imperavit. Comparuit tandem post horas aliquot Medicus, qui, re cognita, missionem praecepit sanguinis. Ille, quanquam suae corporis constitutioni minime id expedire arbitrabatur; ut erat obedientiae observantissimus, illico dicto Medici obtemperandum existimavit: nec toto aegritudinis tempore aut Medico, aut pro valetudine inservientibus vel minimum restitit, vel unquam in illorum placita effatus est. Vehementi sane impetebatur dolore, atque animae interclusionem agitabatur ad interitum; una tamen ab ejus ore nihil interrupta prodibat in